

PM Rotel I (Dnr KS 2019/187)

Förbättrat grundskydd för pensionärer

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 15 april 2019

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat promemorian Förstärkt grundskydd för pensionärer till Stockholm stad. Promemorian föreslår höjd nivå på grundskyddet för pensionärer med anledning av ökade skillnader mellan grundskyddspensionärer och övriga i samhället.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, kommunstyrelsens pensionärsråd och Stockholms läns äldrecentrum. Kommunstyrelsens pensionärsråd och Stockholms läns äldrecentrum har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till förslagen då syftet är att förbättra den ekonomiska situationen för många äldre, framförallt de med låga inkomster och höga bostadskostnader. Förslagen går i linje med kommunfullmäktiges mål 1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.

Äldrenämnden ställer sig positiv till promemorians ambition att ge ett förbättrat skydd för de som har låga pensioner. Denna översyn är nödvändig då grundskyddets omfattning har minskat i förhållande till medianinkomsten i samhället efter en lång period av reallönetillväxt. Nämnden anser dock att det vore värdefullt om regeringen har en uppföljning av effekter av förslaget i sin helhet en tid efter införandet. Särskilt med tanke på den osäkerhet som råder om framtida hyresnivåer.

Mina synpunkter

Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i. Mycket av ansvaret för detta ligger på kommunen. Den grönblåa majoriteten har därför fastslagit höga ambitioner för stadens äldreomsorg med fokus på hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.

Men staten spelar givetvis också en viktig roll i att äldre människor inte ska behöva känna oro över sin ekonomi eller för sitt boende. Jag ser därför positivt på förslagen som framförs i promemorian *Förbättrat grundskydd för pensionärer*. En höjning av grundnivån i garantipensionen och taket i bostadstillägget skulle förbättra den ekonomiska situationen för många äldre. Jag välkomnar också att man föreslår en höjning av fribeloppet i äldreförsörjningsstödet, samt att arbetspåverkade inkomster beaktas vid 92 procent vid inkomstprövning för bostadstillägg, eftersom det ger större möjligheter för äldre människor att påverka sin situation. Liksom äldrenämnden framhåller, finns det däremot anledning att följa effekterna av förslagen i sin helhet framöver, inte minst med avseende på vad som anses som en skälig boendekostnad och risken för att de positiva effekterna av detta förslag kan komma att decimeras av stigande hyresnivåer. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 27 mars 2019

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Remiss - Förbättrat grundskydd för pensionärer

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Olle Burell, Emilia Bjuggren och Jan Valeskog (alla S) enligt följande.

Vi välkomnar förslaget om förbättrat grundskydd och ser det som särskilt positivt att det gynnar landets kvinnor. Kvinnor har i genomsnitt lägre pension än män på grund av lägre lön, högre grad av deltidsarbete och ett kortare arbetsliv. Omkring 80 % av de pensionärer som idag får garantipension och bostadstillägg är kvinnor.

Den föreslagna höjningen av vad som anses vara en skälig bostadskostnad är nödvändig, inte minst för våra pensionärer i Stockholm, då incitamenten för att flytta till ett anpassat boende behöver öka. Dock kan denna höjning komma att ätas upp av stigande hyreskostnader, varför effekterna av förslaget behöver följas upp i sin helhet en tid efter införandet.

Jag konstaterar dock att höjningen av garantipensionen för de äldre med lägst pension till stor del riskerar att gå till att betala den grönbå majoritetens höjning av avgifterna inom äldreomsorgen. Genom systemet med ett förbehållsbelopp riskerar dessa pensionärer en högre avgiftshöjning än andra pensionärer med högre inkomst. I tjänsteutlåtandet beskriver Äldrenämnden och Stadsledningskontoret hur stadens inkomster till följd av avgifter för hemtjänst beräknas öka med närmare 8 miljoner kronor.

Våra fattigaste pensionärer får därigenom än en gång bidra till den borgerliga skattesänkningen. Anständigheten kräver att den borgerliga majoriteten nu omprövar sitt beslut och låter de äldre med lägst inkomst behålla sin höjda garantipension.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog, Olle Burell och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Sara Stenudd (båda V) enligt följande.

Vi ser positivt på förslaget om ett förbättrat grundskydd för pensionärer eftersom det innebär förbättringar för dem som har lägst pension. En höjning av taket för bostadstillägg har vi efterfrågat sedan länge.

Vänsterpartiet tycker att det är dags för en översyn av det nuvarande pensionssystemet i sin helhet. Dagens pensionssystem skapar och förstärker den ekonomiska klyftan mellan kvinnor och män. Skillnaderna mellan mäns och kvinnors pension är för stora. Kvinnor tar ut mer föräldraledighet, har lägre lön och jobbar – i många fall ofrivilligt – deltid i större utsträckning än män. Sverige måste ha ett mer förutsägbart och begripligt pensionssystem som ger en mer jämställd och jämlik pension framöver, alla ska känna sig trygga inför pensionen och inte vara oroliga för att leva i fattigdom.

Ersättaryttrande gjordes av Sissela Nordling Blanco (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande.

Remissammanställning

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat promemorian Förstärkt grundskydd för pensionärer till Stockholm stad. Promemorian föreslår höjd nivå på grundskyddet för pensionärer med anledning av ökade skillnader mellan grundskyddspensionärer och övriga i samhället.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, kommunstyrelsens pensionärsråd och Stockholms läns äldrecentrum. Kommunstyrelsens pensionärsråd och Stockholms läns äldrecentrum har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms ska vara en trygg stad att åldras i och äldre ska inte behöva känna oro över sitt boende eller ekonomiska situation. Förslagen i promemorian går i linje med kommunfullmäktiges mål 1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande.

Stadsledningskontoret bedömer att förslaget om höjt bostadstillägg skulle vara fördelaktigt för stadens äldre framförallt med hänsyn till nivån på boendekostnader i Stockholm.

Stadsledningskontoret delar arbetsgruppens utgångspunkt att det är viktigt med incitament för arbete. Både förslaget om fribelopp på arbetsinkomster vid äldreförsörjningsstöd och att arbetspåverkade inkomster beaktas till 92 procent vid inkomstprövning för bostadstillägg skapar starka drivkrafter till arbete. Stadsledningskontoret ser därför fördelaktigt på förslagen som skulle ge äldre större möjlighet att påverka deras ekonomiska situation med arbete.

Stadsledningskontoret bedömer det positivt att förslaget om ett förbättrat grundskydd för pensionärer ger Stockholms stad ökade skatteintäkter, ökade hemtjänstavgift intäkter och minskade kostnader för ekonomiskt bistånd.

Ur ett ekonomiskt jämställdhetsperspektiv så ser stadsledningskontoret positivt på att ett förbättrat grundskydd kommer förbättra äldre kvinnors situation då de i många fall är i störst behov av grundskyddet.

Stadsledningskontoret bedömer att förslagen i promemorian Förbättrat grundskydd för pensionärer är gynnsamma för staden och stadens äldre. Förslagen kommer förbättra den ekonomiska situationen för många äldre, framförallt de med låga inkomster och höga bostadskostnader.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 februari 2019 följande:

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2019 har i huvudsak följande lydelse:

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till promemorians ambition att ge ett förbättrat skydd för de som har låga pensioner. Denna översyn är nödvändig då grundskyddets omfattning har minskat i förhållande till medianinkomsten i samhället efter en lång period av reallönetillväxt. Andelen äldre med relativt låg ekonomisk standard har ökat över tid vilket i huvudsak förklaras av att inkomstökningarna hos förvärvsarbete varit betydligt större än hos pensionärer.

Effekten av dessa förändringar motsvarar ökade kostnader för staten om 2,1 miljarder kronor så flera av de lag- och regelförändringar som föreslås påverkar vissa grupper av äldre positivt, särskilt gäller detta förändringarna av bostadstillägget. I remissvaren till Socialdepartementets förslag Översyn av grundskyddet för pensionärer – Inriktning för ett nytt grundskydd (Ds 2018:8) finns skiljaktigheter om hur stora skillnaderna i pension ska vara mellan äldre som arbetat en stor del av livet och de som inte gjort det. Äldreförvaltningen tar inte ställning till hur fördelningen mellan dessa grupper påverkas utan fokuserar på hur förslagen i promemorian påverkar kommunsektorn generellt och Stockholms stad specifikt.

Äldreförvaltningen anser att förslaget ger flera positiva effekter för stadens äldre, framför allt för de med låg pension och höga bostadskostnader.

De äldre som till viss del har varit beroende av försörjningsstöd för att klara sina utgifter känner sig i många fall inte bekväma med att efter ett långt arbetsliv få försörjningsstöd som pensionär. Förslagen om fribelopp för arbetsinkomster avseende personer med äldreförsörjningsstöd samt att den skäliga bostadskostnaden höjs till 7 000 kronor i månaden kommer att minska antalet personer som behöver försörjningsstöd. Dock är det främst höjningen av skälig boendekostnad som har en påverkan i praktiken.

I promemorian finns en beräkning av vilken ekonomisk effekt som förslaget har på kommunsektorn. Den totala effekten för kommun och landsting är 426 mnkr. Vissa av de förslagen påverkar både kommun och landsting och andra enbart landets kommuner.

Förslaget om ett förbättrat grundskydd ger ökade skatteintäkter om 344 mnkr. Skatteintäkterna avser både landsting och kommun och effekten för Stockholms stad skulle bli 20,5 mnkr. De förslag som berör försörjningsstöd ger minskade kostnader för staden om 0,4 mnkr. Slutligen beräknas kommunernas hemtjänstavgifter öka vilket ger en intäktsökning om 7,8 mnkr för staden. De positiva ekonomiska effekterna för staden uppgår totalt till nära 29 mnkr per år.

På längre sikt ser dock äldreförvaltningen en risk att effekten av dessa förändringar kommer att urholkas. Det gäller i första hand vad som anses som en skälig boendekostnad. I förslaget till ny lagtext står att en skälig bostadskostnad för en person som fyllt 65 år är 7 000 kronor per månad för den som är ogift/ensamstående och 3 500 den som är gift/sammanboende. Dessa belopp är fasta och inte kopplade till någon form av indexuppräknings.

I Stockholm har det blivit allt vanligare att äldre bor kvar i sina bostäder istället för att flytta till nyare, mer tillgängliga lägenheter. Det finns idag ett förslag om fri hyressättning för nyproduktion. I och med att dessa lägenheter är tillgänglighetsanpassade kan en höjning innebära att de inte är möjliga för många äldre att hyra, trots det ökade bostadstillägget.

I promemorian nämns att regeringen kommer att följa effekterna för hushåll med hemtjänst eller sjuk- och aktivitetsersättning. Äldreförvaltningen anser att det vore värdefullt om regeringen har en uppföljning av effekter av förslaget i sin helhet en tid efter införandet. Särskilt med tanke på den osäkerhet som råder om framtida hyresnivåer.